

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.	

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Piac-u. 71. szám.
(Schwartz-ház) II. emelet, feljárt 1. fölépcsőn.

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa György lap-metteur kezeihez is.

Debreczeni stílus.

Ugye hallottunk már erről a stílusról. Csak nem régen emlékezett meg róla az egyik szókimondó aradi ujság, rámutatva a mi színházi közönségünk átlagos stílusára, mely szertelenkedőnek nevei a színészt, aki élére állított hatásokat keres, aki tudja, hogy akkor kap tapsot, éljent a közönségtől, ha nagyot köp, vagy pök a színpadon s kivágja nagy közvetlenséggel, hogy *Egye meg a fene.*

Sohasem tudom elfelejteni azt a kellemes közérzéseket megzaklató jelenetet, mely a debreczeni színház előtt játszódtott le Heyersmann *Remény*-ének premierje után, mikor egyik előkelő debreczeni ur, egy nevével elnevezett asztaltársaság feje, méltóságos urak barátja, a felháborodás legteljesebb mértékével tiltakozott az ellen, hogy a debreczeni színházban ilyen „korszakalkotó hülyeségeket” adnak. És ebbeli véleményét nyíltan hangoztatta s a körülötte állók közül a nagy északi író zsenijének nem akadt védelmezője.

Hát mikor a színügyi választmány egyszerűen diszkvalifikálta az öreg Gvadányi Peleskei nőtáriusát s egy mintaszerű operett repriz előadásában azt kifogásolta, hogy a primadonna frou-frou viselt a zárdában, az azonban nem jutott eszébe, hogy ugyanabban a zárdában részeg katonák négyhangu szólamban énekelnek, amire pedig a kaszárnyákban még a legkritkább esetekben sem tanítják a közlegényeket.

Az egyik színügyér paralizissal vádolta Gvadányit, a másik pedig valószínűséget keresett egy operettlibrettó apácanövendékén ?!

Mert hát ilyen abszurdumokra is képes a debreczeni stílus.

*

De oda nyomja sajátos bélyegét ez a debreczeni stílus mindenkire. Ott találjuk ezt mindenütt művészeti, társadalmi közéletünkben egyaránt.

Az utcán, ahol a *modern* áramlatok legfőbb apostola, akadémiai tanár, szociologus nem köszön illedelmesen s pláne előre annak, akinek öt koronával kevesebb van a zsebében még akkor se, ha az illető nővel megy, a kávéházban, ahol úgy beszélnek jó modoru, sokat tanult pincérekkel, mintha azok bőréből készítenék a kapcát, hangversenyeken, ahol a piánórészletek alatt tartja legszükségesebbnek A asszony tudomására hozni, hogy cselédje felmondás nélkül hagyta ott, a villamos vasuton, ahol az *általános műveltség*-hez tartozó dolog a szégyen kalauzokkal veszekedni, mert kéri a jegyet, nem emlékezőn kitudja hány ezer bérlő és szabadjegyes fizomiskájára.

Az u. n. ősi puritán egyszerűség és takarékoság furesán nyilatkozott meg például egyik előkelő

nőgyeletünk legutóbbi multságán. Spórolni akartak a belépő-jegyeken, reklámon, nem hirdették a lapokban a multságot s nem küldtek jegyeket az ujságíróknak, takarékoskodtak a nőgyeleti tagok által beküldött csokoládén, süteményen, amikor szűken mérve szolgáltaták ki drága pénzen a vendégeknek. A multság azután tényleg roppant egyszerű volt, mert egyszerűen senki sem volt ott a rendezőkön kívül, a csokoládé összeposhadt, a sütemény megavasodva került egy szolgáló kosarába.

De az ujságíró „bandá”-nak alaposan megmutatták, hogy nélkülök is tudnak puritán egyszerű és takarékos multságot rendezni.

*

Nem aprólékos dolgokban keressük mi a debreczeni stílust, nem arra mutatunk rá, hogy vendéglőkben ma már a könnyen kezelhető fehér hal elfogyasztásához nem szoktak kést használni s hogy éjfél előtt előkelő kávéházakban senki sem dalolhatja el a kedves nótáját teli tüdővel s hogy a villamos vasuton egy paraszt-szolgálónak is át kell engedni még urasszonyoknak is az ülőhelyet, ha gyereket tart a karján. Bár itt minden körülmények közt megtaláljuk. Ezeket az apróságokat figyelmébe ajánlhatnám azoknak ugyan, akik 50 százalékkal mindég műveltebbeknek tartják magukat, mint amilyenek. De figyelmébe ajánljuk azokat a stílusbeli fogyatékoságokat, amelyek ellen ők predikálnak vizet, holott maguk bort isznak. Akik szociologusok, de gorombsáskodnak pincérrel, kalauzzal stb.

Hiszen az a Heyersmann diszkvalifikáló ur például színvonalon alattinak tartja a debreczeni ujságokat, az operettprimadonna frizurájával bajló ur társadalmi tényező, az akadémiai tanár ur a szakállán kívül az általános műveltségére a legbüszkébb, gancs és félelemnélküli lovag s a takarékoskodó nőgyeleti elnökök, — tisztelet a kivételnek, — nem a magukéból jótékonyak s a hírlapok, — akármilyenek, — az ő érdemeik dicsőítésével, hiuságaik legyezgetésével csábítottak másokat a *hírlapilag nyugtázott* jótékonyására.

*

Mindent lenézni, másokat magunknál kevesebbnek tartani, divatlapokból ismerni az irodalmat, napilapok hírvataiból táplálni csupán a tudásunkat, büszke lenni jobb időkben elődeink által szerzett vagyunkunkra s felületes debreczeni zsurnműveltségünkre, ez a debreczeni stílus.

És ezen a pöffeszkedő, emberietlen, tartalmatlan, olvasott, látott, hallott dolgokat lélekben megemészteni nem tudó debreczeni stíluson utóvégre változtatni kell.

Spectator.

ANYÓKA.

A Debreczeni Szemle számára írta: JUHÁSZ GYULA.

*Hideg, rideg a nagy váróterem,
Meg az a lusta lámpa égne jobban!
A vonat messze váglat még a hóban,
Szorong és vár, vár a sok idegen.*

*A végzet őket percig összehozta,
Nyugatra tart ez, az keletre tér,
Vár mindegyikre egy táj, egy fedél.
Vagy egy sírdomb, kinek mit szán a sorsa.*

*Egyik sarokban feketében áll
Egy bús anyóka — ugyan mire vár? —
A könnye barázdáin leszivárogo,*

*S míg lassan betakarja a homály,
Az ablakon — tán könnyei nyomán?
Kinyílnak a nagy, csodás jégvirágok.*

SAISON.

Érettségi vizsgák.

Régi időkből még hirmondónak itt maradt udvar-
kertekben, szérüs-udvarokból átalakított parkokban,
a nagyerdő nyilvános és rejtkehelyein, Fűvészkertben
és még a temetők csendes birodalmában is, ezer
meg ezer diák mormolása hallszik.

A „magolás“-ból csak egyes félmondatok, rej-
telmes értelmű *terminus technikusok* csapódnak a
járókelők fülelhez, fényugártörésről, átfogokról, be-
fogokról, szinuszokról, minuszokról, Leonidásról,
Herakleszről, Mátyás királyról, Afganisztánról, dato-
lyapálmáról, brómnatrumról, Szász Károlyról, mean-
derszalagról, Pázmán Péterről és Ányos Pálról (akinek
Kazinczyhoz intézett leveleiből igyekszik megfor-
málni egyik nebuló az akkori idők korrajzát) citrom-
fáról és a sárga sarkantyuvirág bibeszáráról, X suga-
rakra és a napsugár sebességi versenyrekordjáról,
másodpercenként... És még sok más egyebekről,
amelyekről mi is tudtunk valamikor valamit s ame-
lyeknek kilenctizedrészt akkor hallottuk utoljára,
mikor régi tanárok kíváncsian érdeklődtek tőlünk
azok létezése felől s amely dolgokat azóta régen el
el is felejtettük, lévén mindannyiúnknak a bemagol-
takról csupán egy tizedrésze szükségünk.

Mert teszem azt, dr. Mediciner János soha az
életben nem gondolt Ányos Pálra és Tinódy Sebes-
tyénre valamely diagnózis megállapítása közben,
dr. Pernyerő József pedig csak éppen annyit tud ma
a citromról, hogy a *Hungáriában* egy félcitrom cukor-
porral együtt 38 fillér, de vizet is kap hozzá az ember.
Kamat Mátyás ellenben füttyöl a koszinuszokra
s Rákóczió is rögtön, a legjobb keserűviz jut az
eszébe, nem is szólva Szász Károlyról, akit nem baj,
ha Gyulai Pállal téveszt össze, csak a mérleg tételek-
ben ne essék hiba.

Mátyás királyról is csak annyit kell tudni, hogy
mióta meghalt, nincs igazság, bár ugyan, míg élt se
volt. Nem az a fontos, hogy a napfénye másodper-
cenként milyen gyorsaságot ér el, csak az a lényeges
Termelő Dénes földbirtokosra, hogy hetekig ne kés-
lekedjék, mert akkor megüszkösödik a buza.

A savak képződése se sok gondot ad, hacsak a

gyomrunkban nem okoz tultermelést, akkor pedig
igazán csak a doktor és a patika segít rajta s hiába
tudok én köbgyököt vonni akármilyen összegből,
ha 10 koronám van és legalább 100 koronára volna
szükségem.

De hát látva és hallva az ezer meg ezer magoló
deákot, olyanformán gondolkodunk, mint az egyszeri
cigány, aki mikor megette a suvikszót, nagyon
dicsérte a társainak s arra az álláspontra helyezkedett,
hogy: ha én bevettem, egyétek meg ti is.

—y.

A tíz éves debreczeni pincériskola.

A Debreczeni Szemle számára írta: POLSTER ADOLF.

Ifj. WEICHINGER KÁROLY.

Vannak az emberi életben pontok, amidőn meg-
állunk, hogy visszapillantsunk megfutott utunkra.
Az ilyen pont volt a mult heti szerény jubileum,
amidőn a debreceni vendéglős ipartársulat egyik leg-
sikerültebb alkotásának 10 éves fennállásáról emlé-
kezhettünk meg. Hisz igaz, 10 év ugyszólván semmi
nemzetek életében, de mindenesetre nagyon is érez-
hető egy ember életében, azért is álljunk meg és
nézzük iskolánk kialakulását, mely gyenge eszközök-
kel megindult és ma már terebélyes fává növekedett.
Meggjegyzem, nem akarunk itten személyi kultuszt
üzni, csak tényeket konstatálni.

Magyarországon még egy néhány évtized előtt
nem ismerik a vendéglőst, csak a *csárdást*, kimérőt, na
meg a *csaplárost*; hogy ezek füstös falaik közt nem
örvendtek valami nagy tiszteletnek, az is igaz.
Holmi megvetett foglalkozás volt ez. A vendéglős az
ujabb kor szülöttje hazánkban, az sem magyar,
hanem *gyütt-ment*, leginkább *német* beszármazott,
akik tiszteletet tudtak maguknak s foglalkozásuknak
szerezni. A még félszázaddal ezelőtt lenézett csapláros
mivé lett? Nézzük csak iparunk országos vezér-
embereit! Az átalakulás egy ipar terén sem oly gyors
és előnyös, mint a mienknél. A vendéglős iparnál
különbön fordulópontot képez az 1885. év, amidőn
törvényileg kimondatott, hogy ez is ipar. Csakhogy
még szabad ipar, melyet akármelyik kontár üzhetett,
aki másutt hajótörést szenvedett! Midőn már meg-
unták a helyzetet, amelyben voltak, nagyjaink arra
kezdtek törekedni, hogy nemesak korcsmajukat,

cégjüket ismerje a világ, hanem nevöket is, hogy a társadalomban is érvényesülhessenek. Ez a törekvés nem volt a legkönnyebb feladat, de erős akarattal, kitartással sikerült ez is.

Van azonban egy fájó sebe a vendéglős-iparnak és ez nem más, mint hogy nincsen képesítéshez kötvé, hogy nyitva áll mindenféle elemnek. Hiába volt eddig minden felterjesztés, kérvényezés, deputatió-zás, nem értünk el semmit, csak szabad ipar maradt ez. Nagyjaink 1885-ben más eszközökhöz folyamodnak. Hogy a képesítéshez való kötetést kicsikarhassák, elhatározták a szakoktatás életbeléptetését. 10 évi vajudás után, 1895-ben sikerült csak Glück Frigyesnek és táborkarának a budapesti pincériskolát felállítani. Felbuzdulva az iskolában elért sikereken, 1910-ben kimondják az aradi vendéglőskongresszuson, hogy a vendéglőstanoncok szakoktatásügyét országosan szervezik, csak hogy a képesítéshez való kötetést kikerőszakolják. Aradon megnyerik az eszmének a mi Márkus Jenőnk, ki megígéri, hogy a legrövidebb idő alatt megnyitja Debreczenben is a pincérszakoktatás kapuit! Hazajöven, ipartársulatunk legjobbjaival nagy buzgalommal lát a munkához, hogy az ige testet öltjön. Ee ezer meg ezer akadály állott utjában, a kartársak rosszindulata, nembánomsága, a pénz hiánya, az államhatalom késedelmesen leérkező iskolamegnyitási engedélye. Hányszor ültünk ketten egy-egy sarokban, tárgyalva a teendőket; hányszor lótot-futott Márkus Jenő megboldogult Hauer Bertalannal és más lelkesebb kartársal, segítséget, jóindulatot keresve és kérve a hivatalokban, míg nyélbe ütötte, vagyis jobban mondva megnyithatta az ő kedvenc alkotását, a pincériskolát. 2 évi hosszú várakozás után sikerült a megnyitást. 1902 június havában a közokt. kormány arról értesíti az elnökséget, hogy tanítási tervzetét nem hagyhatja jóvá, de megengedi, hogy az iskolát szeptemberben megnyissák. Új erővel láttak a munkához és miután alulirottat 1902 július havában megválasztották ez iskolához tanítóul, megkezdtük az első tanévet 1902 szept. 27-én, miután szept. 17-én és 20-án a beiratásokat megtartottuk. Az ünnepélyes megnyitás október 29-én ment végbe, a kir. tanfelügyelő, Debreczen városa tanácsának több tagja, a testvérintézetek fentartói és igazgatói, Glück Frigyes, a hazai pincér-oktatás teremtője, Gundel János, az orsz. szövetség elnöke, sok vendégkartárs jelenlétében. Történt pedig ez az ünnepélyes megnyitás, mely az egész város figyelmét felköltötte, a régi Kovács-laktanyában, ahol ma a siketnémák iskolája van.

Bámulatos az a bizalom, amellyel Márkus Jenő ezen iskolát meg merte nyitni! Nem volt egy fillér pénze. De ismerte kartársait, bizott a jó Istenben és nem csalódott.

A felügyelő-bizottság, melynek buzgó elnöke Hauer Bertalan, éltető lelke, gondnoka, Markus Jenő volt, alulirottat 1903 augusztusban igazgatói címmel és jelleggel látta el. 1902-ben csak az I. oszt. nyílt meg; 1903-ban a II. oszt. is. 2 évig egyedül tanított alulirott, a II. évben meg a szaktárgyak elméleti részét is, miután az első évben alkalmazott Hajdu Ede főpincér eltávozott és az állást alkalmas egyénnel betölteni nem lehetett. Az 1904. évben megnyílt a III. osztály, és akkor a felügyelő-bizottság új tanerőt is alkalmazott Elefánty Sándor személyében; egyúttal a szakelőadói állást is be lehetett tölteni és pedig Lapath Béla főpincér, most jóhírű vendéglőssel. A keresk. és iparkamara az 1904. évben először ad 150 koronát, 1905-ben már 200 koronát,

Debreczen sz. kir. város nemes tanácsa már 400 koronát. Ezek a segélyek állandók maradnak és emelkednek is.

Igy, hogy a kamara, igaz, ma is csak 200 koronát ad, de a nemes város 600 koronát, az állam eddig 700 koronát, az idén 600 koronát, de van kilátás, hogy a jövőben megint 700 koronát — fogunk kapni. Fenti segélyekkel és az ipartestületi tagok önkéntes megadóztatásával sikerült az iskola fennállását biztosítani. Mind Márkus és a felügyelő-bizottság érdeme. Midőn már meg volt rakva az alap, hiányzott még a felszerelés, mely nélkül jó tanítás nem létezik; de a mi felügyelő-bizottságunk tagjai sorában minden szerepre kapni alkalmas egyént. A bőkezű macénás szerepét ifj. Weichinger Károly tölti be, ki 700 kor. adományával lehetővé tette, hogy iskoláinkat az igényekhez megfelelően felszereljük. De itt nem állott meg macénásunk, neki köszönhetjük az 500 koronás Louis Francois és az 1000 koronás id. Weichinger Károly-féle alapítványt.

Márkus és Weichinger, ők azok, kikhez minden percben fordulhatunk, akármilyen iskolai ügyben, kik mindig találnak időt, érdeklődést és gyakran pénzt is az iskola számára.

Az 1907. aug. 30-án tartott felügyelő-bizottsági ülésen iskolánk megint egy lépéssel előre ment a fejlődés utjában, akkor töltötte be a felügyelő-bizottság az ujonnan szervezett francia tanári állást dr. Horvay Róbert főreáliskolai tanárral, aki még most is működik. A lemondott Lapath Béla helyébe a még most is munkás Horváth Gyulát alkalmazta szakelőadónak.

Még egy szomorú kötelességem van, megemlékezni az elhunyt felügyelő-bizottsági tagokról. Elsőnek halt meg Sporni Gyula, Kovács Dezső, Landbaue Kálmán, Oláh Károly kulturtanácsnok, leféléhetlen elnökünk, iskolánk szervezésében is kiváló szerepet játszó Hauer Bertalan és ez évben alig egy néhány nap előtt csendben működő Halász Izidor és az iskola önzetlen pénztárosa, néhai jó Privitzer bácsi. Az először, 10 év előtt alkotott felügyelő-bizottság tagjai közül még mai tagjai a felügyelő-bizottságnak: Márkus Jenő, Erős Jakab, Kemény János, Németh András, Ottó Sándor, Rosenberg Simon.

Működjenek még soká az ujonnan választott gárdával együtt iparunk és szakoktatásunk javára.

Segélyezések: A keresk. és iparkamara adott iskolánk fennállása óta a mai napig: 1650 koronát, Debreczen sz. kir. városa 4400 koronát, iskola helyiségét fűtéssel és világítással. Állam 4500 koronát. Nagyobb adakozók: Hauer Bertalan 360 koronát, Márkus Jenő 260 koronát, Erős Jakab 100 koronát, Németh András 210 koronát, Ottó Sándor 160 koronát, Halász I. 80 koronát, Rosenberg Sándor 80 koronát, ifj. Weichinger Károly 520 koronát, a pincéri kar Haas Rezső utján 400 koronát, repáti ásványvíz-forrás 200 koronát.

Alapító tagok: Glück Frigyes iskolafentartási 500 kor. alapítvány, Louis Francois 500 kor. alapítványa, melynek kamatai a legjobban vegző növényeknek adatnak ki. Id. Weichinger Károly 1000 koronás alapítványa a legjobb tanuló számára. A Hauer Bertalan 500 koronát kitevő alapítványa. A pincér-egyletnek 2345 koronás iskolafentartási alapítványa.

Tíz év alatt a szabadiskolának 317 növendéke volt, akik közül 43 szabadult fel, mind a három szakosztályt elvégezve. Fél száz művelt magyar pincért adott tehát az iskola a magyar közönségnek.

Ha most már kérdezzük, hogy szakiskolánk megfelelő-e a beléhelyezett várakozásoknak: a válasz

kétféle! Ha az első célt nézzük, hogy t. i. a képesítéshez való kötést érzük el vele, sajnosan nemmel kell felelnünk. Egy lépéssel sem jutottunk közelebb a célhoz; ha azonban azt nézzük, hogy mint kultur-intézmény megfelele-e? akkor a válasz csak igenlő lehet. Nézzük csak, milyen az a kis piccoló, midőn az üzletbe és iskolába lép és hasonlitsuk össze az iskolát elvégző ifjuval, akkor látni fogjuk, hogy ez az iskola mégis csak szükségét pótol!

A felügyelő-bizottság elnöksége egész táborkarával és az ipartársulat láthatja, hogy a hozott áldozatok nem veszték kárba, hanem gazdag gyümölcsöt teremnek! Az iskolai ifjuság, a tanító testület nevében hála és köszönet oly előkelő gondolkodású iskola fentartónak, mint a debreczeni felügyelő-bizottság és ipartársulat. Azon hő kívánsággal zárom rövid történetemet, hogy ha majdan megünneplik ezen iskolának 25 éves fennállását, vágyunk, a képesítéshez való kötöttség már réges-régen törvény legyen.

A Leányegyesület nyári mulatsága.

— Buzavirágünnepély a nagyerdői vigadóban. —

Hiába, a debreczeni izr. nőegylet kebeléből alakult *Leányegyesület* ismételten fényes győzelmet aratott s az idén rendezett tavaszi és nyári mulatságok közt úgy erkölcsi, mint anyagi siker tekintetében elnyerte a páratlanul álló diadalok pálmáját.

Mi, akik ott voltunk, végül hálát adtunk, hogy csöndes záport eresztettek az egek a mindenségre épen este 8 óra előtt, az ünnepély megnyitójának idejére, mert, ha még azok is megjelentek volna a mulatságon, akiket az eső otthon tartott, egyetlen lépést sem lehetett volna a teremben tenni. Tánctól így is csak viszonylagos értelemben lehetett szó, kórtáncokra gondolni sem lehetett, csak amolyan korlátolt terjedelemben szorított bosztonról s néminemű csárdásokról tehetünk említést.

A multság jelvénye a *buzavirág* volt, mely nagy csokorban pompázott a férfirendezők mellén s kékszálagra körülvarrva a hölgyrendezők karján. Jutott belőle boldog-boldogtalannak. Azaz, hogy *boldogtalan* aligha akadt a multságban.

A rendezőség figyelme mindenre kiterjedt s igazán jól esett látnunk azt az előkelőséget jellemző egyszerű szeretetreméltóságot, mely a debreczeni jótékony egyesületek közt vezető szerepet juttatott az anyaegyesületnek, az izr. Nőegyletnek is. A leányok a tisztikarral, Boros Annussal, Balkányi Lillivel, Freund Böskevel és Geiger Hildával a mamák nyomdokain haladtak, akik egyébként szives készséggel segítettek a leányoknak.

A pénztárnál Lédererné Lujza, dr. Balkányi Edéné, Freund Jenőné, a konfetti sátorban dr. Czako Zsigmondné, Székely Albertné, a büffetnél Boros Izidorné szorgosan ügyeltek fel, hogy egyetlen panaszos hang ne támadjon. Erőszakos pumpolásról szó sem volt, mindennek mérsékelt szabott ára volt, kiki csak azt vásárolt, amit akart. Legnagyobb keletjük természetesen a szavazó-lapoknak volt a szavazó-versenyre.

*

Persze a szépségverseny volt az érdeklődés középpontja. Itt már valóságos kis képviselő választásnak is beillett volna a férfiak agitációja.

Eleinte tízével vásárolták a lapokat, utóbb már százával (20 koronáért).

Leutner Paula és Mandel Terka szépsége körül erős harcok folytak. Egy-egy asztalnál valóságos választási irodák alakultak.

Tessék csak elképzelni, hogy 3000 szavazatnál többet adtak le. Csak ebből befolyt 300 koronánál több.

A választás igazi tiszta választás volt, olyan, mint a milyent Tisza Pista rendezett, mikor agyonválasztotta a szabadelvű pártot. A választás tisztaságáról dr. Czako Zsigáné kezeskedett, aki a szavazatokat beszedte az urnába és sajátkezűleg számolta össze.

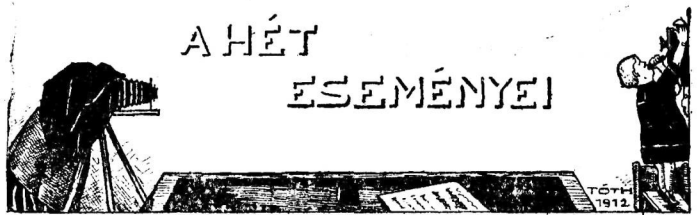
A záróra $\frac{1}{2}$ 11 órára volt kitűzve, amit Lederer Franci választási elnök jelentett ki. Loránt Józseffel, a bizalmi férfiúval ezután összeszámolták a szavazatokat, melyek mindenike dr. Czakóné kezén ment keresztül. Derekas kis munka volt, senki se irigyelhette. Az eredmény a következő volt.

Asszonyok közül:

I. Nagy Sándorné Panna	267 szavazat.
II. Brüll Oszkárné	178 „
III. Grausz Samuné	47 „
IV. Sebők Gyuláné	34 „

Leányok közül:

Mandel Terka (695), Leutner Paula (487), Geiger Hilda (198), Ernst Márta (162), Szánthó Maca (161), továbbá sorrendben legtöbb szavazatot kaptak még Balkányi Lili, Burger Erzsébet, Simonovics Rózsika, Székely Mici, Freund Böske, Mandel Böske.

(:) **Szerelmes levelek.** Ámor tudná megmondani, vagy még az sem, hogy miért irnak az emberek annyi szerelmes levelet, még akkor is, ha a szerelmeseknek alkalom adatik arra, hogy mindazt, amit megírnak, el is mondhatnák egymásnak. Pedig amilyen szépek, kedvesek azok a szerelmes levelek a maguk frissességükben, olyan kellemetlen hatásuk azután, ha idejüket multák. Olyanok, mint a virág. Ha elmulik a szerelem, elhervad, szemétté szárad minden leírt szerelmes mondat. A római szerelmi dráma bűnpörének szerelmes levelei is undorítóak, amint most nyilvánosságra kerülnek. Nem azért, hogy emberi ocsmányságok, egy meggyilkolt asszony vére tapad hozzájuk, hanem mert idejüket multák, mert belekerültek a való élet prózájába. A szerelmi érzés megnyilatkozása, ha már nem hangtalan, — pedig egy szempillantás, egy kézzszorítás is annyit tud mondani azoknak, akik megértik, csak úgy szép lázas, töredezt szavakban, édes kettesben. És legszebb, ha meghalnak abban a percben, amelyekben megszülettek. Amit leír az ember, az megmarad s egyes szerelmek multával fegyver lesz gyalázatos emberi bűnök végrehajtására . . .

*

— **Egy kedves bohém** fiu lett öngyilkos a héten, egy honvédfőhadnagy, aki nagy szerepet játszott Debreczen előkelő társas életében. És megindult a találgatás, hogy miért s regényesebbnél regényesebb színezetet adtak az ő lelke tragédiájához. Pedig ebben

a mai degenerált, idegbeteg korban kár érdemlege-
sebb okokat keresni az öngyilkosságok lélektanához.
Ideges ember — és ki nem ideges ma — talán a hét-
nek minden napján elkövetné az öngyilkosságot
folyton hullámzó kedélyváltozásai közt, ha alkalma
nyílnék rá, vagy ha a kinálkozó alkalmat el nem
mulasztaná gyakran lényegtelen, semmis esemény.
Például, hogy a felhők közül kisüt a nap, a szolgál
behoz egy pohár vizet stb. Mert voltaképen annak
volt igaza, aki azt mondta, hogy nincsenek bűnös
emberek, csak beteg emberek vannak s hogy minden
öngyilkosság egyetlen oka a lelki betegség. Minden
egyéb mellékes a félrelibbent egyensúly mellett.
Nem az az ok, hogy valaki csalódott a szerelmében,
hanem hogy nem tudja elviselni ostoba kedélyhangu-
latával, nem az az ok, hogy valaki bünt követett el,
hanem, hogy nem akarja jóvátenni. Pedig mindent
el lehet viselni s mindent jóvá lehet tenni egészséges,
ép lélekkel.

*

+ **Sztrájk fenyegetett** bennünket a héten megint.
Szerencsére azonban a debreczeni munkásság a sztrájk
ellen foglalt állást, belátván, hogy a politika nem ér-
demli meg azt, hogy munkaszünetésekkel tüntessen
ellene bárki is. Ha a munkás, munkájának jobban
való értékelése miatt sztrájkol jobb, megfelelőbb bér
kivívása érdekében, akkor célszerűségi okokból is
jogosult a sztrájk, a munkásságnak nem tetsző poli-
tika ellen azonban tüntethet sztrájk nélkül is. Deb-
reczenbenkö rülből 10,000 munkás már két ízben
egy-egy napig sztrájkolt. Ez napi 4 korona *állagos*
napibért számítva, két napon keresztül 80,000 koro-
nát tett ki. Ilyen szép vagyonnak minősíthető ösz-
szeggel károsította meg magát a munkásság, a nélkül,
hogy a politikában a választói jog ügyét bármivel is
előbbre vitte volna, amint ezt egy a sztrájkokra
következő képviselőházi és főrendiházi határozatok
igazolták. Tessék most hozzászámítani azt a kárt,
amit az ország ipara és kereskedelme szenvedett e
két napon. Itt említjük fel, hogy a rendőrség, — amely
Debreczenben és a vidéken általában az eddigi sztrájk-
kok alatt hivatásának magaslatára emelkedett, eset-
leg bekövetkezendő sztrájkok alkalmával a kereskedők
érdekeit védeni fogja a sztrájkolókkal szemben s
arra az álláspontra helyezkedik, hogy a kereskedések
nyitva maradjanak, a nélkül azonban, hogy az alkal-
mazottak munkára kényszeríttessenek. A szervezett
kereskedői alkalmazottak sztrájkolhatnak, de a ke-
reskedőknek, akik talán a saját maguk és házuk népe
munkájával el tudják látni a sztrájk idejére az üzleti
forgalom lebonyolítását, alkalmat nyujtanak arra,
hogy a forgalom ne szüneteljen. Mert ez az igazság.
Ezt épen az ország szociális érdekei követelik. Azo-
kat a kereskedőket, akik talán épen úgy követelik a
választói jog kiterjesztését, vagy akik fűtyölnek a
politikára, nem büntetheti semmi hatalom a más
bűneiért.

*

(-) **Szépségversenyek.** Nálunk is lefolyt az első
szépségverseny. Mindenhol van szépségverseny, ahol
nyaraló és turista van. És szavaznak az emberek
Franzensbadban és Pöstyénben, Abbáziában és
Parádon, Interlakenben és Siófokon. Persze, nincs
olyan kis fürdő a világon, ahol ne akadjon egy leg-
szébb, aki a legtöbb szavazatot kapja. De persze,
nem mindig a legszebb és nem mindig a legméltóbb
Még a képviselőházban is a pártállásuk szerint sza-
vaznak az emberek és nem az igazságszerint. Hát
még a fürdőn? A fürdőn többet ér nekem egy csunya

asszony, aki rám mosolyog, mint egy szép asszony,
aki másra mosolyog A fürdőn mulatságot keresek
és nem igazságot. A fürdőn többre becsülök egy kel-
lemes kalandot, mint egy kellemetlen igazságot. A
szépségverseny tehát becsapás. Azok is be lesznek
csapva, akik szavaznak é s azok is be lesznek csapva,
akikre szavaznak. Azon felül pedig — s erre nem
gondolnak a fürdődirektorok — a szépségverseny a
világ legrosszabb üzlete. Mert legszebb csak egy
lehet. Nem legszebb pedig száz. Bolond az, aki százat
elveszít azért, hogy az egyet — más nyerje meg.

*

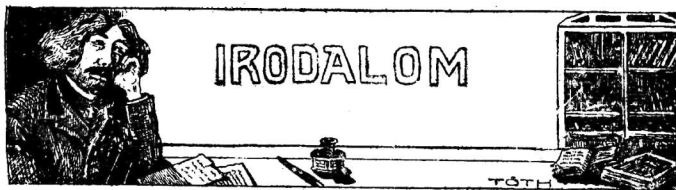
— **A legújabb esőd.** A csunya nők világában nagy
örömet fog kelteni, hogy Prévost tudományos alapot
karított a női szépség csődjének. A csunya nő ezután
nem azért lesz csunya, mert csunya nőnek is kell
lenni. Ma tudományos megokolást adhat már annak,
hogy arcát az angyalok nem mintázták az esztétika
szabályainak pontos betartásával. Ma már azt
fejlődni processzus bizonyos foka, melyhez ő nem a
maga pechéből, de mások hibájából, mulasztásából
jutott el. A Prévost elméletének az a magja, hogy a
női intellektus gyarapodásával megfogytakozott a
női szépség. A nő okosabb, tartalmasabb lett s a
szépség-kultusza helyett az elegancia kultuszára
adta magát. A szépségért tehát kaptunk egy kis kár-
pótlást: az intellektust s ezután a hiányzó szépség
nyilvánvaló bizonyossága lesz annak, hogy a nő okos,
értelmes. A Prévost tudományos elméletén ne örül-
jenek a rútak s ne búsuljanak a szépek. Mert akár-
milyen tudományosnak is látszik az elmélet, mégse
kell komolyan venni. Hiszen minden tudományos
elméletnek az ellenkezője is bizonyítható s ha ma
akadna ember, aki azt fejtegetné, hogy a női szép-
ség sose állt oly közel a tökéletességhez, mint ma,
ennek a felfogásnak bizonyosan ugyanannyi híve
akadna, mint Prévost elméletének. S azt hisszük,
maga Prévost se tart igényt arra, hogy esküt tegyünk
az elméletére. Ő nyilván beéri azzal, ha fejtegetését
szellemesnek és érdekesnek mondjuk. És ez az író
legnagyobb sikere. A siker a lényeges, nem pedig az
igazság. S ha valamely igazság még is kihámozható
ebből a tudományos elmékedésből, az mindössze
abból áll, hogy Franciaországban nem a szép nő
kevés, de a cikktéma. S az igazi író egy jó cikktémaért
minden lelkifurdalás nélkül vétkezik a nő és az igaz-
ság ellen. Mert a vétkeket néha mgeboesátjuk, de a
rossz c;kkeket soha.

*

— **Adót a pezsgőre.** Nem új idea: meg kellene
adóztatni a pezsgőt! Akinek pezsgős vigalomra telik,
fizessen meg érte. Az emberek meg elkezdettek gon-
dolkodni. Mi a szösz ez? Talán bizony ekkoráig nem
volt adó a pezsgőn? De nem ám. Nem fizettek róla
semmi különös díjat, vagy illetéket, csak éppen
olyan fogyasztási adó felét, mint a legközségesebb
homoki vinkóról. A sörre, meg a pálinkára, a szegény
ember italára nagyobb adó van vetve, mint a pez-
sgőre: a gazdagok, a mágnások, a cocotte-ok és a
kérkedők gyönyörűségére. De hát hogy lehet ez?
Egyszerűen csak úgy, hogy nem a napszámosok és
tótok, nem a csavargók és kódorgók hoznak törvényt
és vetnek ki adót, hanem a gazdagok, a mágnások,
a kérkedők. Ha amazok szabnák a törvényt, akkor a
pezsgő volna méregdrága, a pálinkát meg ingyért
adnák. De emezek viszont úgy okoskodnak, hogy a
pálinka méreg a szegény embernek, annak az ivását
meg kell nehezíteni. A pezsgőről meg azt tudják, hogy
nagyon kellemes ital. És isszák.

(!) **Drágul a sör.** Összeültek a müncheni sörgyárosok és elhatározták, hogy fölemelik a sör árát. Hiszen elvégre igazuk van. Amikor mindent emelnek a világon, még a kvótát is, hogyne emelnék a sör árát is? Csakhogy a fogyasztónak is igaza van. Az meg azt mondja, hogy mindent emeljete a világon, csak a sört ne bántásatok. Ha drágább lesz a ruha, járok kopott kabátban, ha drágább lesz a hus, inkább főzeléket eszem. A kvótát is emelhetitek bátran, mert én még sohase fizettem kvótarészletet, csak a sört ne bántásatok. Ez az egyetlen dolog a világon, amit se nélkülözni, se kicserélni, se elhanyagolni se bojkottálni nem lehet. Tehát mondom, összeültek erre a müncheni munkások is és megvitatták, mit kellesen tenni. Szó nélkül csak nem lehet tünni az ilyen támadást az emberiség ellen? Tehát mit csináljunk? Legyen sztrájk, mondotta az egyik. Nem lehet, felelik rá, mert akkor nem lesz sör. Legyen bojkott, mondotta a másik. Nem lehet, felelik rá, mert mit iszunk akkor? Legyen nemzetközi tüntetés, mondja a harmadik. Nem lehet, felelik rá, mert olyankor még többet iszunk. Végre megállapodtak. Elhatározták, hogy antialkoholisták lesznek. És ez az egyetlen értelmes megoldás. Elvégre, ha valaki antialkoholista, akkor helyes dolog, hogy drágábban mérjék neki a sört. Csak mérjék.

— *Löbl Gyula és Társa* látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

Kozma Andor Gyulai Párról. Kozma Andor évek hosszú során át Gyulai Pál legbensőbb, legközelebbi környezetéhez tartozott, azok közé, akiket az öreg ur a mai generációból legjobban szeretett s a kiknek legtöbb alkalma nyílt az ő gazdag, nemes lényét minden oldalról megismerni. Ezért fokozott értékkel bírnak az ő feljegyzései Gyulairól. Ezeket adta ki most Radó Antal népszerű vállalata, a „Magyar Könyvtár“ legújabb sorozatában. Két külön, de együtt egységbe kapcsolódó részre oszlanak a följegyzések: az egyik Gyulairól, az emberről, a másik a költőről szól. Gyulainál az ember olyan szoros egységben áll a költővel, hogy nem lehet az egyikről szólni anélkül, hogy a másik is elénkbe ne tűnjön, ezért mindkettőben benne van az egész egyénisége, csak két különböző szempontból nézve. Kozma Andor több jellemvonást örökölt meg Gyulairól, melyek nélküle feledésbe mentek volna, holott igen nagy világosító erejük van a mintegy kulcsot adnak Gyulai igazibb megértéséhez. A füzet a Lampel R. (Wodianer F. és fiai) cég kiadásában jelent meg; ára 30 fillér.

Történelmi miniatűrök. Strindbergnek, a nemrég elhunyt nagy svéd írónak egyik legnevezetesebb és legáltalánosabb érdekü művéből, a *Történelmi miniatűrök*-ből fordított le egy füzetre valót Radó Antal kitünő vállalata számára Schöpflin Aladár. Strindberg, mint a történelem szellemének mély intencióju megértője is nevezetes helyet foglal el a mai európai szellemi élet vezérszellemei között s e művében együtt jelenik meg a történet meg-

értője a mindeneket megelevenítő költővel: eleven, gazdag árnyalású és finom, életteljes vonalú képeket ad a világtörténet legfontosabb forduló pontjairól s korszakot alkotó, vagy jellemző alakjairól. Miniatűrjei közül négy van a füzetben, azok, amelyek a zsidók egyiptomi rabságából, Krisztus feláldoztatásáról, Attiláról és a keresztény háborúkról szólnak. A két utóbbit magyar vonatkozásai teszik különösen érdekessé számunkra. A nagy gonddal és megértéssel fordított füzetet a Lampel R. (Fodianer F. és fiai) cég adta ki; ára 30 fillér.

Molnár Ferenc legújabb novellái. Két éve nem jelent meg már Molnár Ferencnek novellás kötete; most legújabb novelláit, nyolc finom művü kis remekét, Radó Antal jól ismert vállalata, a Magyar Könyvtár adta ki legújabb sorozatában. Ami Molnár a legnépszerűbb magyar írók sorába emelte, az mind megvan ezekben a novellákban: rendkívüli elmésség és szórakoztató képesség, erős szatira, az alakoknak és jeleneteknek eleven kapcsolata az élettel, amely még a fantasztikus tárgyknál is nyilvánul és mindenek előtt a megfigyelésnek, az ember-látásnak szinte megdöbbentő biztossága. A nyolc novellában benne van Molnár Ferencnek egész széles regisztere: a romantikus fantaszlikumtól a szatirán át a meleg lírai elmélkedésig s ezzel a füzet mintegy összefoglaló szemléltetője az író egész alkotása módjának. A füzetet a Lampel R. (Wodianer F. és fiai) cég adta ki; 30 fillér.

Az e rovatban felsorolt művek kaphatók **Hegedüs és Sándor** könyvkiadó-hivatalán, Kossuth-utca 4. szám.

Visszapillantás a múlt szezonra.

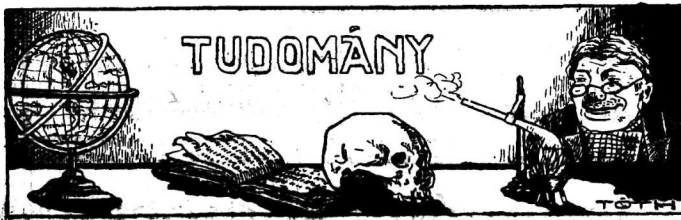
Olyan elsőénekesnők mellett, mint *Zilahyné Vilma*, *Borbély Lili* és *Beleznay Margit*, még az énekes ensemblé rendelkezésére állott *Csanády Irma*, aki a maga szerepkörében nagyon értékes színész-tehetség. Egész színésznői egyénisége inkább az operanemlé terére utalja, de sajnos, a debreczeni színház munkatervében, mint ilyenre kevesebb szükség van. Hangja drámai-zene interpretálására alkalmas mezzó-soprán. Ha nem is par excellence alt, de scálájának nagy terjedelme úgy az operai mint a nemesebb, értékesebb operettek alt szerepeinek zenei értelmezésére praedesztinálja. (A Cigánybáró Cypráját gyönyörűen énekelte s a Pillangó kisasszony dadájához is egyik legértékesebb művészi jelentőségű sikere fűződik.) Szorgalmas, törekvő tagja volt egyébként az énekes társulatnak, aki mindenkor tőle telhető készütséggel lépett a színpadra s egyéni intelligenciája is mindenkor szembeszökő volt. Koloratur szerepekben is szívesen láttuk s amelyekben nagy zenei érzéket, sok finomságot árult el s még azokban a szerepekben is, melyeket Zilahyné kreált, ha különösebbet nem is produkált, de elfogadható nyújtott.

Az énekes-előadások sikerében nagy feladatok várnak a komika szerepek betöltőire. *Guthy Sarolta* e tekintetben, úgy látszik, teljesen tanácstalanul állott az egyes darabok előkészítése alkalmával. Ő már sok hajlandósággal viseltetett a szertelenkedésre

s a közönség tisztultabb izlést sajnosan nélkülöző tapsai gyakorta vesztegették meg önmérsékletét. Tulságos erős és burleszki eszközökkel dolgozott még olyan esetekben is, mikor megfelelő rendezői utasítás mellett diszkrét tónussal még nagyobb sikerei lehettek volna is. Mert a művészi siker fokmérőit nem a karzati tapsok jelölik s a művészet végcélja sok esetben nem a harsogó kacaj, hanem a jóleső, csöndes derü. Nem akarunk mi semmit sem levonni az ő kiváló érdemeiből s épen az ő nagyon szép tehetsége jól felfogott érdekében fűztük mult évi működéséhez a fenti megjegyzéseket.

A kisebb énekesnői szerepek betöltőiről nem beszélünk. Az igazgatóság eminens érdeke ugyan, hogy első sorban csak az említetteket foglalkoztassa vezető szerepekben. Holmi más irányú kísérletezések eredményre úgy sem vezetnek. *Martonfalvyné* Erzszi kisebb szerepekben elismerésre méltó működést fejtett ki, mindannyiszor azonban, mikor vezetőszerpet biztak rá, vállalkozása balul ütött ki. Ugy a közönség, mint az igazgató, de az ő személyes érdeke, színésznői reputációja is azt követelik, hogy jelentősebb művészi feladatok megoldására ne vállalkozzék, hogy maradjon meg a maga kisebb szerepkörében, legalább is egyelőre.

Lakatos Ilonkát egész színésznői egyénisége inkább a drámai szerepkörökre utalja s kisebb, különösen vigjátéki szerepekben biztatót is nyújtott, míg énekes szerepekben (Eleven ördög) egyáltalán nem járult hozzá az ensemblé sikeréhez.

A huszadik század babonái.

Vissza a természethez!

Ennek a jelszónak a szülője a kulturális csömör. A kulturális csömör pedig olyan, mint minden más csömör: nemcsak azon áll, hogy mit eszik az ember, hanem azon is, hogy mit bír el. A jóérvágyu ember többet tud befogadni, a gyöngye befogadóképességü pedig mindjárt megcsömörlik s azt az ételt azután nem állja többet.

A kulturából bizony még seholy világon nincs annyi, hogy egy közepes kulturérvágyu ember könnyen meg ne emészthetné a ráeső részt. De azért mindenféle vannak bölcsek, akik megsokallották a tudományt, technikai berendezkedéseket, művészetet, társaséletet, szóval a kulturát. Belefáradtak a civilizációba: öltözködésbe, borotválkozásba, újságolvasásba s megirigyelvén a mezők nyomoruságos népét és az erdők vadját, megnöveszték szakállukat s kivonultak a szabad természet u. n. *ölére*. Erdőbe, források partjára; ott letelepedének, szalonát pirítának, ágakból sátrat csináltak, illemszabályokra fűtyülének — s látván mindenről, hogy jó, a városba visszamenének, liften fölemelkedének s bibliai hangon könyvet irának, mondván: jaj nektek, hanemha az anyatermészethez visszatérendetek!

Mi a természet? A természettudomány szerint minden. A természet-apostolok szerint minden, amihez ember nem nyult, — de legalább is, ami zöld. Például nem természet a dunaparti kioszk, ellenben

természet a kamaraerdő és minden erdő, a legsötétebb Afrika legsötétebb őserdejéig. Miért? Hát azért, mert! És mit keresünk a természet ölen? Hát éljünk a természet szerint!

Hogy tulajdonképpen milyen a természet szerint való élés, azt hiába kérdezd a természetes életmód profétáitól, nyájas olvasó. Ők a bibliai hangot szeretik, az pedig nem nagyon engedi meg az értelmes beszédet. Valami olyan határozatlan vádat emelnek az emberiség ellen, hogy eltávolodott a természettől, mesterkelt, természetellenes életmódot követ, elpuhul. Innen van, mondják, a mindenféle civilizációs betegség, idegesség, korai halál, búbanat, gond, szociális kérdés, mindenféle vita, veszekedés, tülekedés, háboru. A városban rossz a levegő, sok az ellenség, a siető, elkényszeredett ember. A szabad természet levegője ellenben ózondus, a természet szerint élő ember kevéssel beéri, senkit se bánt, mert másnak sem lévén semmije, nincs miért. Ennélfogva vissza a természethez!

Ez a jelszó nem új: Rousseau vágta ki a Watteustilű társadalom elé. A Watteau-stil természetesen sokkal mélyebben gyökeredezett, minthogy egy irodalmi szél kitéphette volna; — a forradalom vihara segített aztán rajta. Hanem ma számtalan az olyan ember, akinek az exaltáció az egyetlen mozgató ereje, világos, hogy most van itt az ideje, hogy a természetes életmód járványa is nagyobb mértéket öltön. Csakugyan: minduntalan föltűnik egy-egy alak, aki hátat fordít a romlott társadalomnak, az emberi lakásoktól tisztos — de nem tulságos — távolságban megvonul, nem törődik a világgal, a világnak száz bajával, hanem gyümölcsöt eszik, forrásvizet iszik és megéri az emberiséget. Vagy pedig forró szeretettel öleli testvéri keblére az egész társadalmat, prédikál, olykor könyvet is ír és azon van, hogy kiragadja többi felebarátait is a mesterkéltség polipkarjai közül. Olyasfélét akar, hogy menjen az egész emberiség nyaralni. (Ez körülbelül a megfelelő szó a „természetes életmód“-ra.)

Magától értődik, hogy ez a természetes életmód semmiféle foglalkozással meg nem fér. Az ilyen ember kipihen a többiek fáradaimait; ahogy a pap imádkozik a bünösökért, ő pihen a dolgozókért. Akad, aki tanul, elmélyed egynémely hozzá hasonló természetü író munkáiba. Az ilyen többé-kevésbé kompromisszumot is köt az adott viszonyokkal. Erdő helyett megelegszik a falunlakással, gyökerek evése helyett csak vegetáriánus. Van valami homályos vallásféléje is; pantheista, buddhista, tolsztojiánus, ideális anarchista, de kivétel nélkül exaltált, belátásnak hozzáférhetetlen ember.

Az ilyen életmód a maga teljességében igen nehéz dolog, mindenféle lemondással jár és a nagyfoku hiszékenységen kívül némi elszántságot is kíván, ezért nem kapnak rá kellő számmal. Hanem a szórványosan mindenütt található, egyben-másban mindig föltűnő külsejü proféták sikerrel költötték rossz hírét mindennek, ami csinált. Első sorban persze a tudománynak, legelső sorban pedig az orvosi tudománynak.

A természetet tudniillik monopolizálták. Ugy tettek, mintha ők találták volna ki s a hívő lelkekbe lassan beleverték a hitet, hogy a természet csak a jó levegő, a zöld növény, a csörgedező patak. Ezenkívül minden csak emberi eltévelyedés.

Ha ezt nevezzük természetnek, akkor ez annyit jelent: ne törődjünk az *igazi* természettel, ne vegyük tudomásul, amit ezer esztendő alatt a természetből

megismertünk, ne használjuk keserves és becsületes fáradsággal szerzett ismereteinket, hanem vágjunk a sutba minden tanulságot és éljünk úgy, mint az állatok. Mint a többi, butább állatok.

A természetet megtagadni könnyű, megismerni nehéz. Ennélfogva világos, hogy a köz eszejárása a *locus minoris resistentiae* irányában fog haladni, vagyis azt fogadja el igaznak, amihez kevesebb fáradsággal jut. Azt hiszem, ez a titka annak, hogy az igazságok ólomlábon járnak, a babonák pedig sasszárnyakon repülnek. S a jelenkor babonái között a legjobban ez van felszínen: hogy a természettől el lehet térni s ez a civilizáció büne, — és hogy most itt az ideje, visszatérni a természethez, világosan beszélve: a vad állapotba.

Ez a hit igen jól megfejthető, tehát azok, akik a hasznát látják, gondoskodnak róla, hogy jól tejjeljen; hizlalják. Élelmes emberek kiadták és elterjesztették a *természetes eszközökkel való gyógyítás* jelszavát. Villamosságnak, hideg víznek, napsütésnek ostoba, meggondolatlan alkalmazását tették meg gyógyításnak. Ugyanezeket célszerűen, megfigyelt hatásuk szerint használni: azt meg orvosi vaskalaposságnak. A Kneipp páter nyomán százezrek jártak a lucokban, a Platen „természetes gyógyítása“ a legszörnyűbb hypochondriáknak az okozója. És mindenféle szép néven ezer meg ezer metódust neveznek, amelyek a legjobb esetben teljesen közömbösek az egészségre, de két közös hibája mindnek van. Egy az, hogy pénzaldozattal járnak a szent Természet földi képviselője számára, a másik az, hogy minden olyan metódus, amit a beteg maga alkalmaz, a legjobb talaja a hypochondriának.

Csakhogy az elektro-vitalizer és a hidegvizes dézsák lovagjai könnyen népszerűvé válnak, mert egyáltalában semmi értelmük sincsen, tehát könnyen fölfoghatók. A javasasszonyhoz szívesen jár az ember, mert az nem parancsol, mint a doktorok, hanem ismeri a füvek gyógyító erejét és a természet hatalmával kurál. Hogy ez teljességgel értelmetlen, az olyan, de olyan mindegy! És a természet cégérével a legtermészetellenesebb otrombaságok is villámgyorsasággal teszik meg az utjukat a szívekbe — és az erszényekbe.

Egyébiránt nyilvánvaló, hogy az kiabál, akinek a háza ég. Rousseau-nak ugyancsak volt visszatérni- valója a természethez — még a legegyszerűbb testi dolgaiban is. A modern természetpróféták is általában beteges lelkületű emberek, beteges exaltáltsággal s azzal a húsággal, amely az elmebetegséggel határos. A föltünni vágyásnak sokkal nagyobb szerepe van egy hosszuszakállu szandálos bölcs lelkületében, mint a legjobban fésült aszfalton mamlaszkodóéban.

Logikát — a legprimitívebbet is — hiába keresne az ember bennük; aki a cselekedeteik mélyére néz, mindjárt látja, hogy csakis egyéni különösségük teszi bennük a természetprédikálót s nem lehet semmi rendszerességet találni az életükben. Aki nem tartja természetesnek a cipőt, természetesnek fogadja el a bocskort. A rendes ruhát emberkéz munkájának, tehát természetellenesnek tartja, a darócot pedig olybá veszi, mintha a fán teremne.

Mert ha csakugyan szó lehetne arról, hogy mindent, mindent, amit az emberkezek összerakott munkája időtlen idők óta megcsinált, természetellenesnek tartunk s erre rájövén iparkodjunk vissza a természetes állapotába: akkor világos, hogy a legegyszerűbb ágakból csinált kunyhót is el kellene hagynunk. És nem volna szabad egymás segítségére

kettőnek összeállani, sem az utódokat védelmezni, tárgyakat tulajdonunkba venni, eszközül használni, mert a legkisebb csirából is kihajtana megint a technika, a tudomány, a társadalom, a jog — s mindaz, amit ott hagytunk. Ami azonban a *természetes* fejlődés eredménye és az emberiség *természetes* állapota. Hogy az u. n. *természetes viszonyok* között a civilizációhoz alkalmazkodott ember egyáltalában nem tudna fizikailag sem megélni, azt mondani is fölösleges.

Persze, a civilizált társadalom a kölcsönös érdeken nyugszik, tehát kötelességeken is. Akik nem bírják ezeket a *szociális kötelességeket*, azok csinálhatnak maguknak természetimádó vallást s megelégedhetnek azzal, hogy természetes kötelességek helyett értelmetlen, oktalan és megcsinálhatatlan fráziskötelességeket állapítanak meg. Mondhatják, — s eb, aki ezt tagadja — hogy a civilizáció milliónyi bajt is teremtett. Ez igaz, — de aki ezért lemond a civilizációról, az úgy tesz, mint a népmese bolondja. Aki fölguyítja a házát, hogy benn égjenek a poloskák.

Mikor pedig még az se bizonyos, hogy ezen az áron benn égnek!

A zene rovatban felsorolt zeneművek kaphatók Csáthy Ferencz könyv-, papir- és zeneműkereskedésében Egyház-tér.

AZ ELSŐ PILSENI RÉSZVÉNY SÖRFÖZDE

és a MÜNCHENI „SPATEN“-sörgyár ker. képviselője

Hajdu, Bihar, Szabolcs, Szatmár és Borsodvármegyék területére úgy hordós, mint üveges sörökben

Fischbein Jenő sörnagykereskedőnél

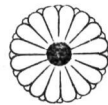
Debreczen, Hatvan-utca 30 szám alatt.

Fenti sörgyártmányok kimérve kaphatók Debreczenben a Piac- és Kossuth-utca sarkán levő

Pilseni sörház pincéje éttermében és sörösarnokában.

Donogán és Somossy

Debreczen, Kistemplom-bazár.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyeg áruház.

Szabott árak. — Előzékeny kiszolgálás.

Hajnal Mulató

Debreczen, Petőfi-tér 7. szám.

Igazgató-tulajdonos

HAJNAL GYULA.

A főváros legkiválóbb kabaré és orfeum művészeinek vendégfellepte. Szexációs attrakciók.

LÜSZTER ÉS MOSÓRUHÁK
LEGNAGYOBB VÁLASZTÉK-
BAN ÉS OLCSÓBBAN MINT
BÁRKINÉL, KAPHATÓK

GERŐ E. ERNŐNÉL

Debreczen, Piac-u. 41.